

หอมกลิ่นสาบกวี่

ไพโรจน์ ขาวงาม

ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์ 'ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก'

ไชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์, นามจริงของเขา ผู้ใช้นามปากกา 'ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก' และเขียนบทกวี่เรื่อง 'ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก' รวมเล่มอยู่ใน 'สามฤดู' อันเป็นรวมบทกวีเล่มแรกของครูผู้รักในบทกวี

"เขียนจากสภาพชีวิตจริงในการเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สุดในเขตพื้นที่การศึกษาชายแดนเขมร โรงเรียนบ้านตาวอน กันทรอม ขุนหาญ ศรีสะเกษ เด็กและชาวบ้านเรียก 'โหลครุทอม' หรือ 'คุณครูใหญ่' ไม่มีใครเรียก ผอ. เลย จนถึงทุกวันนี้พวกเขาก็ยังเรียกด้วยคำนี้ ผมจึงเป็นครูใหญ่ตลอดกาล ความลำบากของการเป็นครูใหญ่โรงเรียนเล็ก คือมีครู 3 คนรวมครูใหญ่แล้ว ไม่มีนักการภารโรง ต้องทำหน้าที่สารพัด ทั้งสอน ทำงานธุรการ เป็นภารโรง ปกติ ผอ.ส่วนใหญ่ไม่ได้สอนโรงเรียนผมมีนักเรียนครบทุกชั้น อนุบาล 1-2 และประถม 1-6 จัดการเรียนการสอนด้วยความยุ่งยาก ถึงจำนวนนักเรียนจะน้อย แต่ความแตกต่างระหว่างบุคคล และเด็กแต่ละชั้น เนื้อหาที่ต้องเรียนรู้คนละระดับ ยังมีงานตามนโยบายส่งรายงานข้อมูลทางระบบคอมพิวเตอร์ ไปประชุมอบรม ดูแลอาคารสถานที่ ชีวิตประจำวันวุ่นวายทีเดียว..."

พ่อ-แม่เป็นครู จึงมีโอกาสอ่านหนังสือตั้งแต่เนิ่นๆ อาทิ 'มิตรครู' 'ฟ้าเมืองไทย' 'สตรีสาร' 'สกุลไทย' หรืองานเขียนของ คำพูน บุญทวี และคำหามาน คนใด มีผลงานเขียนเผยแพร่ในเวบไซต์บ้าง ตีพิมพ์ตามนิตยสารบ้าง ทั้งสารคดี

บทความ บทร้อยกรอง แต่เขาบอกว่า "ชอบเขียนร้อยกรองมากกว่าร้อยแก้ว" "เกิดและเติบโตในหมู่บ้านที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ลาว ขะแมร์ และกวย บ้านหนองอารี ดินแดง ไพรบึง ศรีสะเกษ พ่อ-แม่เป็นครูบ้านนอก เริ่มเรียนโรงเรียนในหมู่บ้าน มัธยมสายศิลป์-ภาษา โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (การประถมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยขอนแก่น กำลังศึกษาต่อปริญญาเอก สาขาวิชาไทศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อยู่ระหว่างการเก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์...เคยทำงานองค์กรพัฒนาเอกชน ในหมู่บ้านโนนศิลา บ้านสุขสมบูรณ์ ชุมแพ ขอนแก่น มีโอกาสเรียนรู้การทำงานกับกลุ่มชาวบ้าน เรียนรู้เรื่องเกษตร จากนั้นสอบบรรจุเป็นข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ศรีสะเกษ เป็นครูน้อยอยู่ 9 ปี สอบเป็นผู้บริหารโรงเรียน ไปอยู่โรงเรียนขนาดเล็กเกือบ 10 ปี ปัจจุบันสอนไอนมาสอนระดับอุดมศึกษา ที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร..." บทกวีของเขา ทั้งไพเราะและมีเรื่องราว มักสะท้อนอารมณ์รู้สึกนึกคิดในวิถีชีวิตจริงของครู...

"กวี หรือบทกวี ยกระดับจากกลอน คำคล้องจอง หรือร้อยกรองทั่วไป ที่จะสื่อเพียงความไพเราะ เสียงสัมผัสของสระพยัญชนะ ขณะบทกวีจะสามารถโน้มน้าวใจผู้อ่านได้ดีกว่าร้อยกรองทั่วไป สะท้อน

ภาพในเรื่องที่เขียนได้อย่างลึกซึ้ง จับใจ ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์คล้อยตามได้ เช่น อ่านแล้วโศกเศร้า น้ำตาไหล เคียดแค้น ชิงชัง ตลกขบขัน หวานซึ้ง แต่คนที่จะตัดสินว่าร้อยกรองใดเป็นบทกวีหรือไม่ควรเป็นผู้อ่าน ผู้เขียนไม่ควรจะตัดสินเอง เพราะผู้เขียนย่อมเข้าใจตัวเองเสมอ..."

กวีและครูผู้เติบโตและพัฒนาตนจากการอ่าน เมื่อมีโอกาส เขาก็ไม่ละเลยที่จะถ่ายทอดสิ่งนั้น...

"ครูมีบทบาทมากในการสร้างนิสัยการอ่านการเขียน เพราะครูมีเวลาอยู่กับเด็กในระบบโรงเรียนจนพวกเขาเรียนจบ ปัจจุบันสื่อต่างๆ มีหลากหลายรูปแบบ เข้าถึงเยาวชนได้หลายทาง วัฒนธรรมการใช้ชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนชอบความสะดวกสบาย การอ่านการเขียนกลายเป็นเรื่องยุ่งยาก เพราะต้องผ่านกระบวนการคิด กระบวนการทางสมองหลายขั้นตอน ขณะการฟังและการดูอย่างวิหุ่ ซีดี ไทท์ทัศน์ เล่นเกมออนไลน์ ท่องอินเทอร์เน็ต ใช้กระบวนการคิดและกระบวนการทางสมองน้อยกว่า ทำให้การอ่านการเขียนลดบทบาทลงไปมาก ครูควรต้องสร้างแรงจูงใจ ไม่ควรบังคับ ให้เยาวชนรู้สึกว่าการอ่านการเขียนช่วยให้คนฉลาด รู้เท่าทันโลก รูปแบบในการจูงใจน่าจะเริ่มตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน คือครอบครัวต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่าน เช่น เล่นิทาน อ่านนิทานให้เด็กฟัง พอเข้าระบบโรงเรียน ครูต้องมีหนังสือหลากหลายไว้ให้เด็กเลือกดู เลือกอ่าน รวมทั้งสร้างบรรยากาศในโรงเรียน มีมุมให้เขาเลือกหนังสืออ่านได้โดยง่าย ในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด เช่น มีที่นั่ง ที่นอน อ่านแล้วเพลินหลับได้เลย..."

'ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก' ผู้เดินทางไกลมาจากบ้านนอก ยังฝากบอกว่า "การอ่านและการเขียน ทำให้มีสมาธิ และมีความมุ่งมั่น-ขยัน..." ■

ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก (1)

ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก
สารพันปัญหาพว่นวาย
ทั้งโรงเรียนมีครูอยู่แค่สาม
นโยบายสั่งมาสารพัน
ปฏิรูปการเรียนอ่านเขียนคล่อง
เด็กอยู่อย่างโดดเดี่ยวใครเหลียวแล
จะให้เรียนกับใครใคร่ขอลา
เด็กฉลาดปราดเปรื่องชาติเฟื่องฟู
ให้ใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย
จะเปลี่ยนรัฐมนตรีอีกกี่คน
ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก
แสนสงสารเสียจริงเด็กหญิงชาย

ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก (2)

ว่าจะอยู่ที่นี้สักปีหนึ่ง
มีหลายอย่างทำไม่หมดต้องทดลอง
กาลเวลาเจ้าเอยล่วงเลยผ่าน
บางวันเริ่มสับสนกังวลใจ
'จะอยู่เพื่ออะไร' ใจเราถาม
ไขว่คว้าหวังรางวัลเหมือนประชด
ปณิธานครั้งใหม่ตั้งใจว่า
อนาคตจดจำคำว่า 'รอ'
ฝันเจ้าเอยฝันกว้างกลางอากาศ
ก็ครึ่งกันฝันดับกับหัวใจ
จวบจนถึงวันนี้ หกปีกว่า
หลากเรื่องราวร้ายดีที่ได้รับ

ครูใหญ่โรงเรียนเล็ก (3)

มาจะกล่าวบทไป
อยู่โรงเรียนหลังเขามาเนานาน
โรงเรียนเล็กคือแหล่งแห่งพานัก
ผ่านร้อนผ่านฝน, หนาวพราวน้ำตา
อาจเข้าข้างวางท่าว่าเหมาะสม
สิ่งซึ่มซบประทับใจมิตรไมตรี
โรงเรียนเล็กจริงแท้แต่โลกกว้าง
อาจจะดูเลือกรางและหางไกล
บนเส้นทางสายนี้มีเรื่องเศร้า
มีหัวเราะร้องไห้ในบางวัน
โลกยังคงหมุนเวียนให้เรียนรู้
จะอยู่แห่งหนใดในปรุพี

อยู่กับเด็กทั้งวันเข้ายันป้าย
แสนเหนื่อยกายเหนื่อยใจในบางวัน
พยายามอย่างไรให้ถึงฝัน
ล้วนเสกสรรกันไปในห้องแอร์
แต่ในห้องขาดครูหนักแยะ
รัฐลอยแพเด็กน้อยนั่งคอยครู
เด็กมีความใฝ่ฝันอันเลิศหรู
ปฏิรูปการเรียนรู้อู้อู้อากล
นโยบายเปลี่ยนไปอีกหลายหน
เราก็กินอดสู้อยู่เดียวดาย
อยู่กับเด็กทั้งวันเข้ายันป้าย
ว่าจะย้ายจากไป คิดไตร่ตรอง.

พอล่วงถึงวันที่เข้าปีสอง
จึงจำต้องจงดลใจอยู่ต่อไป
ลูถึงวาระดิถีขึ้นปีใหม่
เมื่อมีใครถามหา 'อนาคต'
ฝันดังตามปาดใจกำหนด
ยังเก็บกดกับบางสิ่งไม่นิ่งพอ
สักปีหน้าได้ไหมใจมั่นขอ
ยังคงเป็น อนาคต อยู่ต่อไป
ก็ครึ่งวาทถ้วนเวียนมาเขียนใหม่
ฝันก็ครึ่งก็ยังได้ไม่ต้องนับ
วันเวลาผ่านไปไม่หวนกลับ
ให้คุ้มกับ ดินกา มารับราน.

ถึงครูใหญ่โรงเรียนเล็กเด็กเรียกขาน
อาศัยบ้านไกลปืนเที่ยงนามเถียงนา
อุปสรรคสารพันหลายปัญหา
มีชีวาเพื่อวันรุ่งและพรุ่งนี้
ชนนิยมหรือไรไม่ยอมหนี
อาจเป็นเพราะไม่มีที่จะไป
บนเส้นทางร่วมกันเราฝันไป
พบเพื่อนใจเพื่อนจริงไม่ทิ้งกัน
ทางสายเก่าหมดทุกซีกก็สุขสันต์
มีผู้บนน้ำใจมิตรไมตรี
เราคือผู้มีชัยหากไม่หนี
การทำดีที่ใด ไม่ต่างเลย.

ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์
บทกวีจาก 'สามฤดู' ปี 2555